

Nr 344.

Av herr **Mannerskantz m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av trädgårdsnäringen m. m.*

Trädgårdsnäringen utgör ett ur olika synpunkter synnerligen viktigt led i vårt folks försörjning. Mer än 20.000 personer erhålla därav sin direkta utkomst. Under inflytande av näringsfysiologiens rön och av en allmän välståndsstegring har i vårt land en undan för undan ökad konsumtion av frukt och grönsaker gjort sig märkbar. Trots detta har trädgårdsnäringens läge ingalunda förbättrats. Till det svaga ekonomiska utbytet ha i hög grad bidragit vissa åtgöranden av statsmakterna. Den skärpning av lantarbetstidslagen, som föregående års riksdag beslöt, och de såsom en följd därav framkomna ökade arbetsomkostnaderna ha på ett mycket kännbart sätt ytterligare belastat näringen. I samband med denna lags genomförande ställdes från regeringshåll i utsikt att kompensation för de ökade utgifterna skulle beredas. Då riksdagen redan 1936 antog en arbetstidslag, som minskade näringens lönsamhet, kunde man naturligtvis ha begärt, att den ytterligare skärpningen, som regeringen föreslog i propositionen 1937, hade föregåtts av en utredning, i vad mån trädgårdsnäringen redan belastades och ytterligare komme att belastas av den genom arbetstidslagen uppkomna arbetsfördyringen. Även i övrigt hade en utredning om vad som kunde göras för att hjälpa trädgårdsnäringen i dess erkänt svåra läge länge synts påkallad. Först i mars 1937 tillkallades emellertid utredningsmän, vilka i februari 1938 avgåvo sitt betänkande. Sålunda har näringen från november 1936 haft att bära de ekonomiska följderna av arbetstidslagen, från november 1937 som tidigare har sagts t. o. m. i mycket skärpt form utan något som helst vederlag. Det är under sådana omständigheter ägnat att förvåna, att Kungl. Maj:t i sin den 22 april framlagda proposition nr 303 i viktiga punkter inte har ansett sig kunna ens gå så långt som utredningsmännen föreslagit, oaktat deras förslag ingalunda äro tillräckliga såsom kompensation för den genom arbetstidslagen orsakade fördyringen. Med hänsyn till gjorda uttalanden och de svårigheter som nämnda lag medfört, borde dock trädgårdsnäringens utövare ha fog för sin förväntan att lika väl som utövare av den egentliga jordbruksnäringen erhålla statsmakternas stöd, särskilt som svårigheterna till stor del orsakats av statsmakternas ingripanden.

Beträffande de förslag som i trädgårdsutredningen framställts samt vad som därur upptagits i berörda proposition vilja vi först erinra om

Standardisering och kvalitetsmärkning.

Av det stora antal trädgårdsprodukter, som framställas, torde endast ett fåtal lämpa sig för standardisering. Hit höra t. ex. äpplen, päron, fruktträd och i viss mån rosenbuskar jämte några få andra produkter.

Övriga produkter äro av så skiftande beskaffenhet att en standardisering knappast är genomförbar, då några allmängiltiga standardiseringsnormer svårligen kunna fastställas. Vi vilja ej heller underlåta att framhålla, att en mycket stor del av de varuslag, som salubjudas, just genom sitt nyhetsvärde inbjuda till köp. Att genom standardisering försvåra utbudet därav skulle givetvis endast vara till ogagn.

Ehuru vi sålunda ganska starkt draga i tvivelsmål, huruvida en allmän standardisering av produkterna är av något större värde eller ens genomförbar, vilja vi dock ej motsätta oss det anslagskrav, som departementschefen framställer, utan endast betona, att härigenom trädgårdsnäringen ej erhåller någon hjälp av betydelse.

Organisationsbidrag m. m.

Ehuru ovedersägligen ganska stora svagheter vidlåda distribution och över huvud taget avsättningen av trädgårdsprodukter kunna vi dock icke undgå att för vår del uttala våra tvivel på att enbart marknadsorganisation kan komma att få så stora verkningar för en gynnsam prisutveckling, som Kungl. Maj:t synes anse. Vi veta att för jordbrukets vidkommande den ekonomiska föreningsrörelsen varit av stor betydelse. Förhållandena äro dock knappast helt jämförbara. Jordbrukets föreningsrörelse har som en hörnsten det förhållandet att staten på olika sätt garanterar prisbildningen och överskottets undanskaffande och därjämte genomfört importreglering. Några liknande åtgärder har trädgårdsnäringen i den mån överproduktion kan ifrågakomma ej alls att falla tillbaka på. Vidare måste man komma ihåg trädgårdsprodukternas i mycket hög grad säsongbetonade karaktär och den stora skillnaden i produktionens kvalitet och kvantitet mellan olika år, vilken medför att många av dess organisationer ej kunna arbeta kontinuerligt utan endast under en kort tid varje år. Detta medför att det blir svårt för föreningarna att vinna nödig stadga och att ge jämn sysselsättning åt anställda funktionärer. Vi anse att det för trädgårdsnäringens lugna utveckling är av vikt, att man tar nödig hänsyn till här framförda synpunkter vid föreningsbildandet, även som att t.o.m. en långt driven organisation icke förmår att för trädgårdsodlingen skapa likartade förmåner som inom jordbruket. Vi biträda givetvis propositionens förslag i denna del men ha ansett oss böra påpeka dess begränsade värde.

Vi ansluta oss till vad som i propositionen föreslås att fruktodlingsfonden göres tillgänglig för ordnandet av förvarings- och packningslokaler för frukt och anse att detta bör bli en av fondens viktigaste uppgifter.

Kringföringshandeln m. m.

Beträffande kringföringshandeln ansluter sig Kungl. Maj:t till trädgårdsutredningen. Vi anse de föreslagna åtgärderna välbetänkta men otillräckliga och vilja för vår del helt ansluta oss till Skaraborgs läns hushållnings-sällskaps yttrande, ur vilket vi anföra följande:

Utredningen föreslår viss inskränkning i rätten till kringföringshandel med frö, träd och buskar men har enligt utskottets uppfattning icke därmed tillfredsställande löst denna för vår fruktodling och för köpare av plantskolealster utomordentligt viktiga fråga. Enligt utskottets mening bör kringföringshandeln med varor av ifrågavarande slag helt förbjudas, ty endast därigenom kunna nuvarande oeffterrättliga förhållanden på området bliva avhjälpta. Efter motorfordonens tillkomst har denna kringföringshandel tagit en omfattning, som hotar icke blott att ödelägga den lojala handeln med trädskolealster utan även att genom utprånglingen av olämpliga sorter tillfoga vår fruktodling stor skada. Skulle emellertid kringföringshandeln med den av utredningen föreslagna inskränkningen fortfarande vara tillåten, vilket utskottet för sin del icke vill tillstyrka, måste den begränsas uteslutande till välkända plantskolefirmor och med föreskrift om tydligt firmanamn å fordon eller vara. Endast därigenom kan den garanti för sortval och kvalitet vinnas som köparen har rätt att kräva och som firmor, vilka äro måna om sitt anseende, äro angelägna att lämna.

Utredningen berör i förevarande sammanhang den stora vikten av ett lämpligt val av fruktsorter för en framgångsrik fruktodling och konstaterar därjämte, hurusom hittills ofta mindre lämpliga sorter planterats. Härtill har kringföringshandeln stor skuld, men utskottet vill i det sammanhanget påpeka dels att försöksverksamheten inom trädgårdsodlingen ännu är så ny, att därifrån icke några avsevärda erfarenheter kunnat vinnas om lämpligaste fruktsorter, dels att från håll, som ansetts auktoritativt, icke så sällan allt för hastiga rekommendationer eller utdömande av fruktsorter skett.

Utskottet vill vidare i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida icke för vinnande av bättre förhållanden ifråga om all handel med trädgårdsfröer och plantskolealster kunde stadgas skyldighet för säljaren att vid laga ansvar styrka beskaffenheten ifråga om ursprung, grobarhet, sortäktighet m. m. hos de saluförda varorna.

Utredningen har bl. a. uppmärksammat den försäljning av trädgårdsprodukter, som sker direkt från järnvägsvagn, men synes däremot icke ha beaktat den avsevärda försäljning av införda växter, särskilt rosor, som sker med utnyttjande av Stockholms stads auktionsverk. Dessa växter försäljas — med eller utan bulvan — för utländsk odlares räkning. Förutom att Stockholms stads auktionsverk obehörigt utnyttjas, innebära dessa auktioner en ytterst obe-

haglig och illojal konkurrens mot svenska odlare och för köparna en mycket otillfredsställande distributionsform, då ingen säkerhet vinnes vare sig beträffande sortval eller växternas behandling eller kvalitet. Det synes utskottet påkallat att denna försäljningsform förbjödes.

I detta sammanhang anser sig utskottet böra rikta uppmärksamheten på de s. k. »Epa-affärernas» handel med växter, som där förvaras i öppen butik, utsatta för luft och torka, varigenom deras tillväxt äventyras. Nästan undantagslöst tillhandahållas svaga men billiga kvaliteter, varvid om varans verkliga värde okunniga köpare lockas av det billiga priset. Restriktioner synas utskottet vara av nöden beträffande dylika varors tillhandahållande i öppen butik.

Tullar.

Bland de i och för sig otillräckliga stödåtgärder för trädgårdsnäringen, som trädgårdsutredningen föreslog, synes det ökade tullskyddet vara det väsentligaste. I propositionen avvisas dock, med stöd av skäl, som vi för vår del icke kunna anse vara övertygande, förslaget om höjda tullar. Enligt vårt förmenande uteblir därmed den i utsikt ställda kompensationen praktiskt taget helt och hållet.

Vi inse väl att tullarnas förmåga är begränsad. Å andra sidan kan det dock ej bestridas att det redan befintliga tullskyddet varit till stor nytta för trädgårdsodlingen.

Det kan visserligen invändas att en tullförhöjning icke innebär något stöd för näringen eller någon prisförhöjande faktor vid det förhållande att överproduktion förefinnes inom landet. Vi erinra dock därom att i fråga om de till skydd föreslagna produkterna överproduktion inom landet näppeligen kan anses föreligga och att en prisförhöjning icke enbart utgör en hjälpfaktor utan därjämte och än mer möjligheten att få den producerade varan såld till ett någorlunda acceptabelt pris i stället för att som nu nödgas på grund av den avsevärda importen behålla och förstöra denna. Härtill kommer att på grund av exportländernas gynnsammare förårsklimat dessa under våren och försommaren ha väsentligt billigare produktionskostnader, varför deras utbud under denna tid verkar i hög grad pristryckande. Till detta kan läggas att genom detta tidiga utbud den fördel som ligger i att kunna utbjuda primörer frånhändes den svenske odlaren, som vid utbudandet av sin tidigt producerade vara ofta mötes av en viss trötthet i efterfrågan, beroende på att den kvalitativt sämre sedan avsevärd tid tillgängliga importvaran gjort marknaden likgiltig och tryckt ned priserna. Det lär väl också i detta sammanhang finnas fog för en erinran att även om överutbud av viss vara skulle förefinnas, det lär vara bättre, om denna vara produceras av svenska företagare och arbetare än att dessa gå miste om sin bärgning på grund av en hejdlös import.

Vi anse oss i detta sammanhang böra erinra, att trädgårdsnäringen vid ett par tillfällen fått avkall på innehaft tullskydd i samband med traktatöverenskommelser, och att densamma har att bära kännbara finanstullar. Sålunda är blomsterlökstullen, som till större delen får bäras av trädgårdsnäringen av sådant slag, likaså tullen å underlag (fruktvildstammar, rosunderlag o. d.), för vilka för några år tillbaka tullen av finansiella skäl höjdes från 7 till 20 öre kg, oaktat dessa kunna anses utgöra en råvara, som är nödvändig och som icke med rådande arbetskostnader kan med fördel odlas inom landet.

Vi ansluta oss för vår del till att tullsatserna höjas på sätt utredningen föreslagit.

Dessutom äro vi dock av den uppfattningen, att den nu rådande säsongtullen å vindruvor ej tillräckligt skyddar den svenska frukten i konkurrensen. Visserligen visar importen av vindruvor under sista säsongen en viss minskning, men detta torde först och främst sammanhånga med att föregående års alldeles orimligt stora vindruvsimport ej gick att avsätta. Vindruvorna äro ur näringsfysiologisk synpunkt ej jämförbara med den svenska frukten. Vi finna således starka skäl tala för att vindruvstullen under månaderna september—januari höjes till 50 öre per kg.

Reglering av blomsterlöksimporten.

Med hänvisning till vad vi tidigare anfört beträffande möjligheterna för organisation av trädgårdsnäringens utöware kunna vi ej dela departementschefens tro på att det utan importreglering skall kunna vara möjligt för odlaresammanslutningar att göra lökdrivningen lönande. Vi erinra också om att energiska försök gjorts i denna riktning men misslyckats. Det är så mycket mer att beklaga att blomsterlöksregleringen uteslutits i propositionen, som drivning av blomsterlökar är en av de viktigaste inkomstkällorna vintertid, ej minst för mindre odlare.

Vi ansluta oss till de synpunkter som utredningen anför för införandet av en importreglering av blomsterlökar.

I enlighet med utredningens förslag böra åtgärder vidtagas för att reglera införseln till riket av växtdelar, som i gällande statistiska varuförteckning upptagas under nr 88, ävensom rotnölar av gladiolus i enlighet med av utredningen i det föregående angivna riktlinjer. Regleringen bör t. v. gälla för tiden fr. o. m. den 1 januari 1939 till och med den 31 december 1941. I anslutning härtill bör lantbruksstyrelsen anvisas medel för bestridandet av kostnaderna för regleringens handhavande under budgetåret 1938—1939. Således bör i enlighet med utredningens beräkningar posten grundavlöningar m. m. i lantbruksstyrelsens avlöningsstat höjas med 1.800 kronor och anslaget till omkostnader vid styrelsen höjas med 1.750 kronor.

Särskilda åtgärder till fruktodlingens stödjande. Bidrag till fraktlindring av inhemsk frukt till Norrland.

Det är givet att fraktkostnaderna inom landet spela en mycket stor roll vid försäljningen söderifrån till de nordligast belägna landskapen. Vi notera att Kungl. Maj:t ansett sig böra höja av utredningen föreslagna fraktlindringsbidrag från 15.000 kronor till ett förslagsanslag av 25.000 kronor. I vad mån ens detta sistnämnda belopp kan visa sig tillräckligt får framtiden utvisa. Skall Norrlands stora befolkning verkligen allmännare komma i tillfälle att tillgodogöra sig fördelarna av en diet där frukten får tillräckligt stort utrymme synas belopp av annan storleksordning nödvändiga.

Om förädling av fruktodlingar.

I propositionen föreslås att ett belopp av kronor 15.000: — anslås till ympning av fruktträd. De fördelar man därigenom anser sig kunna vinna synas oss dock i praktiken ej så lätta att ernå. Fall kunna påvisas där omförädling givit goda resultat, men dessa kunna endast ernås då man arbetar med relativt unga träd, men även då är en riktig skötsel i fortsättningen nödvändig. Annars blir resultatet mycket lätt en missräkning. Det synes oss riktigare att det åskade beloppet i stället användes för underlättande av produkternas avsättning. Vi anse därför att propositionen i denna punkt bör avslås.

Musterier.

I beredandet av fruktmos och dylikt har man säkerligen en av de viktigaste vägarna, då det gäller att komma till rätta med problemet att avlasta marknaden från de stora kvantiteterna mindre gångbar frukt, som verkar oerhört irriterande på densamma.

Vi föreslå därför, att de 15.000 kronor, som i propositionen anslagits till omförädlingen av fruktträd, i stället överförs till det begärda anslaget för musterier.

Anslag till konsulentverksamhet.

Beträffande den ifrågasatta konsulentverksamhetens betydelse äro vi av den uppfattningen att densamma överskattas i propositionen. De lärdomar, som en möjligen teoretiskt kunnig men praktiskt oerfaren konsulent kan giva en erfaren odlare, kunna knappast bli så stora. De som skulle kunna ha nytta av konsulentverksamheten äro de nytillkommande odlarna. Det synes dock i nuvarande läge knappast önskvärt att genom statsingripande underlätta uppkomsten av nya företag.

Skall dock konsulenter anställas bör enligt vårt förmenande endast den tekniske konsulenten ifrågakomma. Den i utredningen föreslagna odlings-

konsulenten bör, om ytterligare en konsulent tillsättes, ersättas med en »propagandakonsulent». Denne sistnämnde bör ha till uteslutande uppgift att arbeta för ökad användning av förbättrade avsättningsförhållanden för trädgårdsprodukterna.

Direktiv för hans verksamhet bör utfärdas av lantbruksstyrelsen. Vi vilja med skärpa understryka att näringens problem ej är en ökning av produktionen utan i stället att vinna en lönande avsättning av vad som sedan framställes.

Vi vilja till slut än ytterligare understryka att enligt vårt förmenande trädgårdsutredningen ej anvisat vägar, som tillräckligt effektivt kunna skapa bättre förhållanden. Detta gäller än ytterligare om den avgivna propositionen. I detta sammanhang bör det påminnas om vad departementschefen uttalade i proposition nr 284 (1937), sidan 94. »Som av det föregående anförts framgår av utredningen angående kompensation för jordbrukets arbetstidsbegränsning, att en ej obetydlig höjning av produktpriserna är erforderlig för att täcka jordbrukets merkostnader på grund av den kortare arbetstiden. — — — På grund härav påfordras enligt min mening viss ytterligare stegring inom ovan angivna ram av jordbruksprodukternas priser utöver vad som enligt innevarande regleringsår tillämpats.» Vad här säges bör med om möjligt än större fog gälla trädgårdsnäringen, som på ett längre gående sätt än jordbruket fått arbetstiden reglerad. Vi finna synnerligen starka skäl tala för att en ny utredning igångsättes, där man förutsättningslöst tar upp frågan om trädgårdsnäringens ytterligare stödjande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi, att riksdagen måtte besluta:

- 1) att i enlighet med trädgårdsutredningens förslag tullsatserna höjas till följande belopp:

	Grundtull.	Tilläggstull.
Andra levande rötter av blomsterväxter än liljekonvaljerötter	7 öre pr kg.	13 öre pr kg.
Orchidéer	15 kr. » »	15 kr. » »
Övriga till stat. 89 hörande blommor och blomdelar....	5 kr. pr kg.	5 » fr. o. m. $\frac{15}{3}$ t. o. m. $\frac{15}{11}$.
Blomsterlökar		reglerad import.
Gladiolus		reglerad import.
Rosenbuskar (förädlade)	60 öre » »	
Adiantum samt asparagus sprengeri och plumosus....	50 öre pr kg.	4:50 kr. pr kg.
K ö k s v ä x t e r :		
a) matlök	5 öre pr kg.	fr. o. m. $\frac{1}{3}$ t. o. m. $\frac{21}{5}$ och 20 öre pr kg. under annan tid.
b) gurkor	20 öre pr kg.	40 öre pr kg. fr. o. m. $\frac{15}{3}$ t. o. m. $\frac{21}{10}$.
c) tomat	15 » » »	45 öre pr kg. fr. o. m. $\frac{1}{5}$ t. o. m. $\frac{15}{12}$.

- 2) att vindruvstullen under tiden $\frac{1}{9}$ — $\frac{21}{1}$ sättes till 50 öre pr kg;

3) att importreglering för blomsterlökarna genomföres i enlighet med trädgårdsutredningens förslag; att i samband härmed lantbruksstyrelsen anvisas medel för bestridande under budgetåret 1938/1939 sålunda: posten grundavlöningar m. m. i lantbruksstyrelsens avlöningsstat höjes med 1.800 kronor samt anslaget till omkostnader vid styrelsen höjes med 1.750 kronor.

Stockholm den 11 maj 1938.

Axel Mannerskantz.

Gustaf Tamm.

Carl Bengtsson.

J. B. Johansson.